32. Rishennya Dolins'kogo rajonnogo sudu Ivano-Frankivs'koi oblasti [Decision of Dolyna District Court of Ivano-Frankivsk Region], № 343/3086/14-ц, (2015). URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/43253878 (in Ukrainian).

33. Rishennya Bars'kogo rajonnogo sudu Vinnic'koi oblasti [Decision of the Bar district court of Vinnytsia region], № 125/1854/16-ц, (2018). URL: http://reyestr.court.gov.ua/Review/73919638 (in Ukrainian).

34. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukraini "Pro notariat", Zakon Ukrainy [On Amendments to the Law of Ukraine "On Notaries", Law of Ukraine] № 614-VI (2008). Vidomosti Verhovnoi Rady Ukrainy [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], (13), 161. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-17#Text (in Ukrainian).

35. Proiekti cifrovoi transformacii. Yedinij portal derzhavnih poslug "DIYA" [Digital transformation projects. The portal of public services "DIYA"]. URL: https://plan2.diia.gov.ua/projects (in Ukrainian).

36. Perelik notarial'nih okrugiv v Avtonomnij Respublici Krim, oblastyah, mistah Kievi ta Sevastopoli, Nakaz Ministerstva yusticii Ukraini [List of notarial districts in the Autonomous Republic of Crimea, oblasts, cities of Kyiv and Sevastopol, Order of the Ministry of Justice of Ukraine] № 2040/5 (2021). URL: https://minjust.gov.ua/files/general/2021/06/07/20210607135033-53.pdf (in Ukrainian).

37. V Ukraini z'yavilasya nova mapa notarial'nih okrugiv [A new map of notarial districts has appeared in Ukraine]. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-zyavilasya-nova-mapa-notarialnih-okrugiv (in Ukrainian).

38. Pro vnesennya zmin do deyakih nakaziv Ministerstva yusticii Ukraini (shchodo vregulyuvannya pitannya reiestracii privatnoi notarial'noi diyal'nosti notariusa pri zmini administrativno-teritorial'nogo podilu Ukraini), Nakaz Ministerstva yusticii Ukraini [About modification of some orders of the Ministry of Justice of Ukraine (concerning settlement of a question of registration of private notarial activity of the notary at change of administrative-territorial division of Ukraine), Order of the Ministry of Justice of Ukraine] № 1911/5 (2021). URL: https://ips.ligazakon.net/document/RE36337 (in Ukrainian).

Received: 15/06/2021
1st revision: 18/07/2021
Accepted: 20/08/2021

V. Zalotin, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

HISTORY OF NOTARIAL DISTRICTS FORMATION IN INDEPENDENT UKRAINE

The article covers the history of the notarial districts formation in Ukraine. The subject matter of the study is the retrospective of notarial districts formation in Ukraine as well as the development of the grounded proposals for respective legislation improvement. The methodological basis of the study were general scientific (analysis, comparison and modelling) and special (formal and logical) methods of cognition. The notary territorial competence influence on the formation of notarial districts is considered. The author has proved that the notary territorial competence in the context of national legislation is understood as the basis for the notary districts formation. The research suggests the analysis of 4 stages of notary formation and development in Ukraine: early years of independence, establishment of the maximum number of notaries, the years of uncertainty and the current stage, characterized by changes due to administrative-territorial and digital reforms. As a result of the analysis, it was concluded that during the early years of independence the legislation, considering the notary territorial competence, was poor, while state intervention into the process of notarial districts allocation was really high. The regulation of the maximum number of notaries and notarial quotas as the legal problem that does not meet today's challenges is revealed. Legislative drafts aiming at regulating the number of notaries and restricting such state intervention in notarial activity have been analysed. The present regulation of the notary territorial competence, as well as legislative updates, considering the administrative-territorial reforms in Ukraine, are studied. The attention is also paid to the administrative-territorial structure as a basis for the allocation of the notary territorial competence. The main concepts of forming the list of notarial districts by the Ministry of Justice of Ukraine are outlined; moreover, their pros and cons are highlighted. The governmental plans to digitalize the state services in terms of launching electronic notaries for remote notarial acts are mentioned. The offer to improve the principles of notary districts system in order to increase the availability of notarial acts to the population is given (driven by the examples of regional notary districts in Kyiv and Sevastopol aiming at providing remote notarial acts). Taking into account the Constitutional provisions, the need to consolidate the Ministry of Justice of Ukraine authorities is justified in context of approving the list of notarial districts in the Law of Ukraine "On Notaries".

Keywords: territorial competence of a notary, maximum number of notaries, administrative-territorial structure, administrative-territorial unit, quotas of notaries, availability of notarial acts.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2021; 3 (118): 32-37
УДК 35.078.3
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-6

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2021

О. А. Заярний, д-р юрид. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-4549-7201

РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ІНСТИТУТІВ ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА У ПРАЦЯХ УЧЕНИХ-ПРАВНИКІВ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА З 1991 РОКУ ПО 2021 РІК

Досліджено науковий доробок учених-правників юридичного факультету (нині Інституту права) Київського національного університету імені Тараса Шевченка в галузі інформаційного права, охарактеризовано їхній вплив на формування основних інститутів цієї галузі права в незалежній Україні.

Метою статті є аналіз теоретико-методологічних засад розвитку основних інститутів галузі інформаційного права у наукових працях учених Київського національного університету імені Тараса Шевченка, дослідження передумов для формування наукової школи інформаційного права університету, визначення подальших перспективних напрямів наукових досліджень у межах відповідної галузі права.

У процесі підготовки статті застосовано загальнонаукові методи пізнання: діалектичний, системно-структурний, формально-логічний, а також спеціальні методи: історичний, порівняльно-правовий, соціологічний та ін.

Обґрунтовано, що процес оновлення інститутів галузі інформаційного права у незалежній Україні перебуває у нерозривному зв'язку з процесом удосконалення норм інформаційного законодавства, розвитком цифрових трансформацій у державі і суспільстві та науковими дослідженнями різних аспектів правового регулювання інформаційних відносин. Доведено, що правовою й освітньою основою для розвитку сучасної школи інформаційного права Київського університету є утворена на базі юридичного факультету у 2012 році спеціалізація "Інформаційне право" за спеціальністю 081 "Право освітнього рівня «Магістр»".

Викладено основні положення проведеного дослідження, сформульовано подальші напрями наукових досліджень основних інститутів галузі інформаційного права, які можуть становити науковий інтерес для вчених, правників і практикуючих юристів.

Ключові слова: галузь права, інформаційне право, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, наукова школа, період незалежності України, система права.

ВСТУП

Проголошення 24 серпня 1991 року Верховною Радою Української РСР Акту незалежності України [1] відкрило нову сторінку історії розвитку нашої держави. Окрім необхідності розв'язання широкого кола соціально-економічних, політичних, освітніх і культурних завдань, перед Україною актуалізувалася проблема формування ефективної національної системи права і законодавства.

© Заярний О. А., 2021

Особливе значення у виборі юридичного вектора розв'язання вказаної проблеми набуло історичне збігання дати проголошення незалежності України з початком світового переходу від моделі суспільства індустріального до суспільства інформаційного. Це стало поштовхом для формування національних передумов формування інформаційного законодавства та галузі інформаційного права як правового і методологічного фундаменту розвитку в Україні інформаційного суспільства, формування ефективної моделі електронного урядування, створення сприятливих умов для виробництва програмної продукції, надання інформаційних послуг.

Істотне падіння галузей інформатизації, телекомунікацій, виробництва комп'ютерної техніки [2] поряд із хаотичним розвитком інформаційного законодавства у перше десятиліття незалежності України, поряд з активним розвитком індустрії програмної продукції, електронних комунікацій, телерадіомовлення, реклами, електронної комерції й електронних платежів як стратегічних галузей національної економіки в останнє десятиліття [3], а також приведенням норм інформаційного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, по-різному позначались на формуванні інститутів галузі інформаційного права.

Постановка проблеми. Постійне зростання наукових інтересів до проблематики інформаційного права з боку багатьох відомих учених і практиків дозволило сформувати ґрунтовну теоретико-методологічну основу для становлення в Україні цієї комплексної галузі права, виробити концептуальні засади для системного оновлення норм інформаційного законодавства на основі міжнародних стандартів і потреб сучасного інформаційного суспільства.

Значний внесок у розвиток різних інститутів інформаційного права зробили фундаментальні праці вчених-правників юридичного факультету (Інституту права) Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – Київського університету), зокрема: Н. О. Давидової [4], О. А. Заярного [5], А. О. Кодинця [6], О. В. Кохановської [7]. Багато інститутів галузі інформаційного права одержали ґрунтовні розробки у спеціальних дослідженнях, проведених у межах наукової школи інформаційного права і виконаних фахівцями: А. А. Баріковою [8], Н. В. Білоцерковцем [9], Б. В. Воєводіним [10], Д. О. Гетьманцевим [11], М. В. Красновою [12], Н. В. Куршаковою [13], А. О. Левченко [14], С. М. Логіновою [15], В. С. Мильцевої [16], Ю. В. Носиком [17], І. І. Романюк [18], О. В. Ткач [19], А. Г. Чорноусом [20], Ю. М. Шишкою [21] та багатьма іншими дослідниками.

Незважаючи на це, у навчально-методичній і науковій юридичній літературі досі не проведено комплексного аналізу впливу наукових праць учених Київського університету на формування основних інститутів галузі інформаційного права, їхнього внеску в оновлення національного інформаційного законодавства незалежної України.

Формулювання мети й об'єкта дослідження. Метою статті є аналіз теоретико-методологічних засад розвитку основних інститутів галузі інформаційного права у наукових працях учених Київського університету в 1991–2021 роках, дослідження передумов для формування наукової школи інформаційного права університету, визначення подальших перспективних напрямів наукових досліджень у межах відповідної галузі права.

Об'єктом дослідження виступають монографічні та спеціальні наукові праці вчених-правників Київського університету, присвячені різним аспектам становлення і розвитку інститутів галузі інформаційного права з 1991 по 2021 роки.

Методологія дослідження. Для реалізації мети дослідження та комплексного опрацювання об'єкта цієї статті застосовано, загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Діалектичний метод використано для виявлення загальних і спеціальних тенденцій наукових досліджень основних інститутів галузі інформаційного права у працях вчених-правників Київського університету; системно-структурний метод застосовано для з'ясування впливу доробку представників наукової школи інформаційного права Київського університету у формуванні теоретико-методологічних засад інституційного оформлення вітчизняної галузі інформаційного права; завдяки застосуванню соціологічного методу визначено ставлення вчених-правників до різних інститутів галузі інформаційного права, подальших тенденцій його розвитку; історичний метод, дозволив проаналізувати ретроспективу розвитку інформаційного законодавства й інформаційного права в період з 1991 по 2021 роки, визначити спільні та відмінні закономірності між цими правовими категоріями; порівняльно-правовий метод, використання якого дало змогу прослідкувати тенденції наукових досліджень інститутів інформаційного права в Україні та державах із розвиненим інформаційним суспільством, дозволив визначити на цій основі перспективні напрями подальших наукових досліджень у межах наукової школи інформаційного права Київського університету.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

1. Взаємозв'язок факторів, що позначаються на формуванні системи інформаційного права, та напрямами наукових досліджень у цій галузі права.

Формування в системі права України галузей права з більш широким предметом правового регулювання дало підстави вченим-правникам для дискусії щодо існування комплексних галузей права [22, с. 94]. Однією з таких галузей права, специфіка предмета і методу регулювання якої дозволила вченим-правникам включити її до комплексних, є інформаційне право [23, с. 196–197].

Аналогічно до інших галузей вітчизняного права, у системі інформаційного права ключове місце належить її інститутам. Як сукупність норм, які регулюють групу суспільних інформаційних відносин, інститути галузі інформаційного права несуть значне функціональне і змістовне навантаження. Його сутність виявляється в об'єднанні системи конкретних норм інформаційного права за вужчим предметом правового регулювання, виробленням принципів і юридичних умов спеціального регулювання однорідної групи інформаційних відносин, а також, у спеціальних цілях і завданнях регулювання інформаційних правовідносин.

На формування комплексних галузей права, зокрема і галузі інформаційного права, впливає ряд об'єктивних факторів, зокрема, активний розвиток уже врегульованих суспільних відносин, необхідність уніфікації норм національного законодавства відповідно до міжнародно-правових норм і стандартів, поява нових видів суспільних відносин, які потребують свого законодавчого врегулювання [24, с. 61].

Зазначені фактори у незалежній Україні позначились не лише на процесах формування інформаційного права як комплексної галузі права, але і знайшли свій відбиток у розвитку наукових інтересів до проблематики того або іншого інституту цієї галузі права.

Важливим правовим і методологічним підґрунтям для формування системного підходу у проведенні наукових досліджень у галузі інформаційного права став Паспорт наукової спеціальності 12.00.07 "Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, затверджений Постановою Президії Вищої атестаційної комісії України від 21.05.2003 року № 26-11/5 [25], у подальшому заміненний цим суб'єктом владних повноважень паспортом спеціальності 12.00.07 "Адміністративне право і процес; Фінансове право; Інформаційне право на підставі Постанови від 08.10.2008 року № 45-06/7 [26].

Саме цими нормативно-правовими актами інформаційне право було офіційно визначене як галузь юридичної науки, яка досліджує суспільні відносини, що складаються у сфері обігу інформації, створення, формування, зберігання, поширення, використання, охорони і захисту інформаційних ресурсів, створення та використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки [26].

Поряд з об'єктивними факторами юридичної дійсності, які позначилися на становленні інститутів галузі інформаційного права, їхнє наукове розроблення у незалежній Україні опинилося під впливом певних суб'єктивних чинників. Ідеться, зокрема, не лише про поширену у правотворчій діяльності практику включення норм інформаційного законодавства до законодавчих актів, до завдань яких безпосередньо не належить регулювання інформаційних відносин, а і, як наслідок, розпорошеність інформаційних спорів за різними судовими юрисдикціями [23, с. 198–199].

2. Основні інститути галузі інформаційного права, які стали предметом досліджень учених-правників Київського університету.

Сформована у незалежній Україні практика законодавчого регулювання інформаційних відносин і застосування норм інформаційного законодавства стала правовою основою для зміщення фокуса мети, завдань, предмета, об'єкта досліджень учених-правників Київського університету на конкретні аспекти розвитку інститутів галузі інформаційного права – публічно-правові або приватно-правові.

Аналіз наукових праць представників наукової школи інформаційного права Київського університету з урахуванням указаних методологічних позицій дозволяє констатувати, що найґрунтовніше були розроблені теоретико-методологічні засади таких інститутів інформаційного права: гарантії охорони і захисту інформаційних прав, доступ до публічної інформації, електронні довірчі послуги, захист інформаційних прав особи, захист персональних даних, інформаційна деліктологія, інформаційні зобов'язання, інформаційні правовідносини, науково-освітнє право, право електронних комунікацій, правові режими обігу інформації, правові режими розроблення і застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, правове забезпечення кібербезпеки людини, правове забезпечення розвитку національної інформаційної інфраструктури, рекламне право, юридична відповідальність за інформаційні правопорушення тощо.

Недосконале інформаційне законодавство, систематичний прояв порушень прав учасників інформаційних відносин, істотне розширення сфери застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зумовило значне збільшення кількості інформаційних правопорушень, що вчиняються по всій території України. Такий стан інформаційного правопорядку викликав підвищення наукового інтересу до проблематики інституту інформаційної деліктології.

Результатом наукових досліджень проблематики вказаного інституту права, стало розроблення представниками наукової школи інформаційного права Київського університету передумов для виокремлення інформаційної деліктології в окремий інститут інформаційного права, обґрунтування його предмета, методів, системи, джерел і напрямів подальшого розвитку [27, с. 143–169].

Комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем формування адміністративної деліктології в інформаційній сфері, в якому з використанням сучасних методів наукового пізнання, урахуванням здобутків юридичної науки сформульовано теоретико-правові засади становлення окремого напряму наукових досліджень проблематики запобігання адміністративних інформаційних правопорушень, розроблено його систему, з'ясовано функціональні й методологічні зв'язки з іншими юридичними науками, предмет вивчення яких охоплює різні аспекти правового забезпечення функціонування інформаційної сфери [5, с. 30], стала докторська дисертація автора статті.

Предметом ґрунтовної наукової уваги з боку представників наукової школи інформаційного права Київського університету виступили конкретні групи спеціальних деліктологічних проблем, зокрема, цивільні інформаційні правопорушення й особливості відповідальності за їх вчинення [6, с. 351–373; 27, с. 274–295], запобігання правопорушень у сфері надання електронних довірчих послуг [9, с. 128–136], у сфері захисту дітей від шкідливого впливу реклами [14, с. 126–138], відповідальність за порушення банківської таємниці [11, с. 143–182], тощо. Зазначені здобутки наукових досліджень 2017 року покладено в основу вибіркової навчальної дисципліни "Інформаційна деліктологія", яка викладається для студентів ОР "Магістр" Київського університету.

З різних правових і методологічних позицій ґрунтовну наукову розробку у працях учених Київського університету одержав один з основних інститутів інформаційного права – інститут інформаційних правовідносин.

Однією з перших комплексних, монографічних робіт, присвячених вказаному інституту інформаційного права, стала монографія О. В. Кохановської, в якій розроблено теоретичні та прикладні цивільно-правові проблеми інформаційних відносин, їхні окремі аспекти [7].

У подальшому наукові праці О. В. Кохановської стали важливою теоретичною основою для інших комплексних досліджень, присвячених інституту інформаційних правовідносин.

Серед цих досліджень необхідно передусім указати на докторську дисертацію А. О. Кодинця [6], присвячену теоретичним, прикладним і методологічним проблемам правового регулювання цивільних інформаційних зобов'язальних відносин. У межах згаданої наукової праці ґрунтовне теоретичне розроблення, серед іншого, одержали питання поняття, сутності, видів цивільних інформаційних зобов'язань, відносин, пов'язаних з їхнім прийняттям і виконанням, особливості їхніх договірних і позадоговірних конструкцій, специфіка цивільно-правової відповідальності за порушення цієї категорії зобов'язань.

Поряд із приватно-правовими аспектами інституту інформаційних правовідносин, у роботах представників наукової школи інформаційного права Київського університету ґрунтовно висвітлено також і публічно-правові проблеми розвитку цього інституту.

Ідеться, зокрема і про роботи, в яких досліджувалися особливості поняття, структури, види адміністративно-деліктних відносин в інформаційній сфері [28, с. 277–311], проблематика адміністративних правовідносин, пов'язаних із наданням електронних довірчих послуг [9, с. 99–122], поняття, структура, принципи й особливості реалізації правовідносин у сфері розвитку національної інформаційної інфраструктури [20, с. 108–119], реклами в мережі інтернет [21, с. 39–56], захисту дітей від шкідливого впливу реклами [14, с. 90–112], управління національною кібербезпекою України [29, с. 278–285], тощо.

У період функціонування незалежної України значний інтерес із боку представників школи інформаційного права Київського університету спостерігається до проблематики інституту правових режимів обігу інформації.

Так, у наукових працях Д. О. Гетьманцева пропонується: "Теоретичний і науково-практичний аналіз правового режиму банківської таємниці, установлення її змісту, правової природи, співвідношення банківської таємниці з іншими видами інформації з обмеженим доступом, відповідальності за порушення правового режиму банківської таємниці, співвідношення правового інституту банківської таємниці із правовим інститутом боротьби з легалізацією майна, здобутого злочинним шляхом тощо" [11, с. 12].

У роботах С. М. Логінової детально розроблено проблематику поняття, змісту, правових гарантій адвокатської таємниці, її не тільки правового, але й історичного, етичного, деонтологічного аспектів, майбутнього місця і ролі в Україні як правовій державі [15, с. 9].

У межах наукової школи інформаційного права Київського університету, комплексне дослідження прав на комерційну таємницю проведене Ю. В. Носиком, яким зроблено науково-теоретичні висновки і сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України у цій сфері правового регулювання [17, с. 8].

3. Сучасний стан розроблення інститутів інформаційного права у працях учених-правників Київського університету.

Глибоке комплексне доктринальне розроблення вказаних інститутів галузі інформаційного права стало ґрунтовною теоретичною основою для подальшого наукового розроблення інститутів інформаційного права, формування яких обумовлене активним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій в останнє десятиліття.

Важливим внеском у розвиток наукових досліджень нових інститутів галузі інформаційного права стало утворення 2012 року на базі юридичного факультету Київського університету спеціалізації "Інформаційне право" для здобувачів освітнього рівня "Магістр" за спеціальністю 081 "Право". Саме випускники вказаної спеціалізації, близько 36 % яких захистили дисертаційні роботи у галузі інформаційного права або здійснюють підготовку дисертаційних досліджень у цій галузі юридичної науки, складають майбутній кадровий і науковий потенціал школи інформаційного права Київського університету імені Тараса Шевченка. У працях випускників спеціалізації розроблено теоретико-методологічні засади багатьох сучасних інститутів інформаційного права, зокрема, електронних довірчих послуг [9], права електронних комунікацій [8], правового регулювання відносин у сфері національної інформаційної інфраструктури України [20].

Так, наприклад у дисертаційній роботі Н. В. Білоцерковця, комплексно досліджено проблематику поняття, сутності, адміністративних процедур надання окремих видів електронних довірчих послуг, види таких послуг, особливості правовідносин, які виникають у сфері надання електронних довірчих послуг, зарубіжний досвід правового регулювання цих відносин [9]. Указане дисертаційне дослідження склало важливу теоретико-методологічну основу для інституційного оформлення електронних довірчих послуг у окрему складову галузі інформаційного права.

У роботах А. О. Барікової закладено доктринальне підґрунтя для оформлення права електронних комунікацій в окремий інститут інформаційного права. Дослідницею, серед іншого, розроблено поняття, джерела, система, принципи інституту права електронних комунікацій, визначено його місце в системі права України [8].

Пов'язані з формуванням національної інформаційної інфраструктури України проблеми, принципи, умови і напрями розвитку цього об'єкта інформаційно-правового регулювання ґрунтовно розроблено у дисертаційній роботі А. Г. Чорноуса [20].

У наукових працях представників сучасної школи інформаційного права Київського університету досліджено й розвинуто різні аспекти інституту рекламного права.

Так, у роботах А. О. Левченко детально досліджено поняття та види реклами, що має негативний вплив на дітей, розроблено адміністративно-правові способи і процедури захисту неповнолітніх громадян від шкідливого впливу такої реклами, охарактеризовано окремі види шкідливої реклами, запропоновано пропозиції з удосконалення законодавства України у цій сфері правового регулювання [14].

У межах дисертаційної роботи Ю. М. Шишкою розроблено, з урахуванням теоретичних та прикладних позицій, особливості адміністративно-правового регулювання рекламних правовідносин у мережі інтернет, визначено види, структуру цих відносин, детально охарактеризовано нормативні вимоги до реклами, яка розповсюджується з використанням інтернет-технологій [21].

Таким чином, з дати проголошення незалежності України проблематика інституційного формування галузі вітчизняного інформаційного права стала предметом ґрунтовної уваги вчених-правників Київського університету.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі основні висновки і рекомендації.

1. Розвиток інститутів галузі інформаційного права у незалежній Україні супроводжувався паралельним процесом оновлення норм інформаційного законодавства та проведення досліджень ученими-правниками Київського університету різних аспектів правового регулювання інформаційних відносин, що забезпечило формування ґрунтовних теоретико-методологічних засад для формування інформаційного права як комплексної галузі права.

2. На вибір сукупності правових норм, які утворюють конкретний інститут галузі інформаційного права у значенні предмета наукових досліджень, першочергово впливають такі фактори: стан розвитку національного інформаційного законодавства з тих або інших питань, наявний у суспільстві науковий інтерес до дослідження проблематики правового регулювання конкретних інформаційних правовідносин, стан розвитку окремих галузей інформаційної діяльності й інформаційних технологій, ступінь забезпечення інформаційного правопорядку тощо.

3. На сьогодні у Київському університеті склались необхідні методологічні, наукові, освітні та кадрові передумови для формування університетської школи інформаційного права, яка може виступати основою для доктринального забезпечення системного оновлення національної галузі інформаційного права і законодавства.

4. У працях учених Київського університету найґрунтовніше розроблено теоретико-методологічні засади таких інститутів інформаційного права як: гарантії охорони і захисту інформаційних прав, доступ до публічної інформації, електронні довірчі послуги, захист інформаційних прав особи, захист персональних даних, інформаційна деліктологія, інформаційні зобов'язання, інформаційні правовідносини, науково-освітнє право, право електронних комунікацій, правові режими обігу інформації, правові режими розроблення і застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, правове забезпечення кібербезпеки людини, правове забезпечення розвитку національної інформаційної інфраструктури, рекламне право, юридична відповідальність за інформаційні правопорушення та ін.

5. В умовах активного розвитку в Україні інформаційного суспільства, системних цифрових трансформацій різних сфер управлінської та економічної діяльності, основними інститутами інформаційного права, у фокусі яких мають розвиватися наукові дослідження вчених Київського національного університету імені Тараса Шевченка є, зокрема: блокчейн-право, організаційно-правові засади публічно-приватного партнерства в інформаційній сфері, право штучного інтелекту, правове забезпечення розроблення і застосування інтернету речей, правове регулювання транскордонних інформаційних обмінів, правове регулювання електронної ідентифікації учасників інформаційних відносин тощо.

Список використаних джерел

1. Акт про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради Української РСР від 24.08.1991 року: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12/print (дата звернення: 28.07.2021 року).

2. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 року № 75/98-вр. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80/conv#n3 (дата звернення: 28.07.2021 року).

3. Експортна стратегія для сектору інформаційних технологій 2019 – 2023: Дослідження Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сіль-

ського господарства. URL https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=6deb0289-40af-41ab-91eb-ce7f8d298fc4 (дата звернення: 28.07.2021 року).

4. Давидова Н. О. Проблеми цивільно-правового регулювання відносин у сфері освіти в Україні і США: Дис. Докт. Юрид. Наук. Спец. 12.00.03. Київ. 2017. 485 с.

5. Заярний О. А. Адміністративна деліктологія в інформаційній сфері: проблеми теорії та практики: дис. докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2018. 561 с. URL: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/d52/dis_Zaiarnyi%20O.A..pdf (дата звернення: 28.07.2021).

6. Кодинець А. О. Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: методологія, теорія, практика: дис. докт. юрид. наук. Спец. 12.00.03. Київ 2017. 470 с.

7. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві. Київ.: ВПЦ "Київський університет", 2006. 463 с.

8. Барікова А. А. Систематизація права електронних комунікацій: адміністративно-правове дослідження: Дис. Канд. Юрид. Наук. Спец. 12.00.07. Київ. 2019. 259 с.

9. Білоцерковець Н. В. Адміністративно-правове регулювання у сфері надання електронних довірчих послуг: Дис. Докт. Філос. Наук за спец 081 "Право". Київ. 2020. 257 с. URL: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/a79/dis_Bilotserkovets%20N.V..pdf (дата звернення: 28.07.2021 року).

10. Воєводін Б. В. Інститут реклами: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук спец. 12.00.03. Київ. 2014. 20 с.

11. Гетманцев Д. О. Банківська таємниця: особливості її нормативно-правового регулювання в Україні та в законодавстві зарубіжних країн: дис. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.07. Київ. 2003. 206 с.

12. Краснова М. В. Гарантії реалізації права громадян на екологічну інформацію: дис. канд. юрид. наук. спец. 12.00.06. Київ. 1997. 199 с.

13. Кошакова Н. В. Конституційне право на інформацію в Україні (порівняльний аналіз): дис. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.02. Київ. 2003. 208 с.

14. Левченко А. О. Адміністративно-правове забезпечення захисту дітей від шкідливого впливу реклами. Дис. Докт. Філос. Наук за спец 081 "Право". Київ. 2020. 219 с. URL: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/591/dis_Levchenko%20A.O..pdf (дата звернення 28.07.2021 року).

15. Логінова С. М. Адвокатська таємниця: проблеми теорії і практики: дис. канд. юрид. наук. Спец: 12.00.10. Київ. 2002. 184 с.

16. Мильцева В. С. Електронне правосуддя: виникнення та перспективи розвитку: дис. докт. філос. наук за спец 081 "Право". Київ. 2020. 202 с. URL http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/e69/dis_Myltseva%20V.S..pdf (дата звернення: 27.07.2021 року).

17. Носик Ю. В. Права на комерційну таємницю в Україні (цивільно-правовий аспект): дис. канд. юрид. Наук. Спец. 12.00.03. Київ. 2006. 221 с.

18. Романюк І. І. Охорона права на персональні дані в Україні (цивільно-правовий аспект): дис. Канд. Юрид. Наук. Спец. 12.00.03. Київ. 2015. 267 с.

19. Ткач О. В. Розслідування порушень недоторканості приватного життя: дис. Канд. Юрид. Наук. Спец: 12.00.09. Київ. 2019. 237 с.

20. Чорноус А. Г. Адміністративно-правове регулювання національної інформаційної інфраструктури України: Дис. Докт. Філос. Наук за спец 081 "Право". Київ. 2020. 195 с. URL: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/5f1/dis_%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%83%D1%81.pdf (дата звернення: 27.08.2021 року).

21. Шишка Ю. М. Адміністративно-правове регулювання рекламної діяльності в мережі Інтернет. дис. ... канд. юрид. Наук. Спец. 12.00.07. Київ, 2018. 236 с.

22. Дудник Р. М. Галюзева диференціація українського права: Поняття, рівні і тенденції розвитку: дис. канд. юрид. наук. Спец. 12.00.01. Одеса. 2016. 209 с.

23. Заярний О.А. Оновлення предмета галузі інформаційного права України в рішеннях Верховного Суду: окремі методологічні і прикладні аспекти. Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. P. 1. P. 193-208.

24. Саннікова М. Комплексні галузі права: до постановки проблеми. Вісник Національної академії правових наук України № 4 (79) 2014. С. 59 – 63.

25. Паспорт наукової спеціальностей 12.00.07 "Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право: Постанова Президії Вищої атестаційної комісії України від 21.05.2003 року N 26-11/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ve1_5330-03#Text (дата звернення: 28.07.2021 року).

26. Паспорт наукової спеціальності 12.00.07 "Адміністративне право і процес; Фінансове право; Інформаційне право: Постанова Президії Вищої атестаційної комісії України від 08.10.2008 N 45-06/7. URL https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v45_6330-08/conv#o118 (дата звернення: 28.07.2021 року).

27. Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері та основи інформаційної деліктології: монографія / І. В. Арістова, О. А. Баранов, О. П. Дзьобань та ін.; за заг. ред. проф. К. І. Бєлякова. Київ: КВІЦ, 2019. 347 с. URL http://ippi.org.ua/sites/default/files/monografiya_ok_0.pdf (дата звернення: 28.07.2021 року).

28. Заярний О. А. Правове забезпечення розвитку інформаційної сфери України: адміністративно-деліктний аспект : монографія. Видавничий дім "Гельветика", 2017. 700 с. URL http://ippi.org.ua/sites/default/files/zayarnii_monografiya_tv_pereplet_0.pdf (дата звернення: 28.07.2021 року).

29. Семенченко А. І., Плескач В. Л., Заярний О. А., Плескач М. В. Організаційно-правові механізми державного управління забезпеченням кібербезпеки та кіберзахисту України: сутність, стан та перспективи розвитку. Проблеми програмування. Київ, 2020. № 2-3. С. 278–285. CEUR. URL: http://pp.isofts.kiev.ua/ojs1/article/view/419 (дата звернення: 28.07.2021 року).

References

1. Akt pro proholoshennia nezalezhnosti Ukrainy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR vid 24.08.1991 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12/print (data zvernennia: 28.07.2021) (in Ukrainian).

2. Pro Kontseptsiiu Natsionalnoi prohramy informatyzatsii: Zakon Ukrainy vid 04.02.1998 roku № 75/98-vr. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80/conv#n3 (data zvernennia: 28.07.2021 року) (in Ukrainian).

3. Eksportna stratehiia dlia sektoru informatsiinykh tekhnolohii 2019 – 2023: Doslidzhennia Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva. URL https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=6deb0289-40af-41ab-91eb-ce7f8d298fc4 (data zvernennia: 28.07.2021 року) (in Ukrainian).

4. Davydova N. O. (2017) Problemy tsyvilno-pravovoho rehuliuvannia vidnosyn u sferi osvity v Ukraini i SShA [The Issues of the Civil Law Regulation of Relations in Education] [dysertacija dokt. juryd. nauk]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

5. Zaiarnyi O. A. (2018) Administratyvna deliktolohiia v informatsiinii sferi: problemy teorii ta praktyky [Administrative Delictology in the Information Sphere: Issues of Theory and Practice] [dysertacija dokt. juryd. nauk]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

6. Kodynets A. O. (2017) Tsyvilno-pravove rehuliuvannia zoboviazalnykh informatsiinykh vidnosyn: metodolohiia, teoriia, praktyka [Civil regulation of binding informational relations: methodology, theory, practice]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

7. Kokhanovska O. V. Teoretychni problemy informatsiinykh vidnosyn u tsyvilnomu pravi [Theoretical Issues of Information Relations in Civil Law] : monohrafiia / O. V. Kokhanovska – Kyiv: VPTs "Kyivskyi universytet", 2006. – 463 s. (in Ukrainian).

8. Barikova A. A. (2019) Systematyzatsiia prava elektronnykh komunikatsii: administratyvno-pravove doslidzhennia [Systematization of electronic communications law: administrative legal research]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

9. Bilotserkovets N. V. (2020). Administratyvno-pravove rehuliuvannia u sferi nadannia elektronnykh dovirchykh posluh [Administrative legal regulation in the field of electronic trust services provision]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

10. Voievodin B. V. (2014) Instytut reklamy: tsyvilno-pravovyi aspekt [Institute of Advertising: Civil Law Aspect]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

11. Hetmantsev D. O. (2003) Bankivska taiemnytsia: osoblyvosti yii normatyvno-pravovoho rehuliuvannia v Ukraini ta v zakonodavstvi zarubizhnykh krain [Banking Secrecy: Peculiarities of its Legal Regulation in Ukraine and in the Legislation of Foreign Countries]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

12. Krasnova M. V. (1997) Harantii realizatsii prava hromadian na ekolohichnu informatsiiu [Guarantees of realization of the right of citizens to ecological information]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

13. Koshakova N. V.(2003) Konstytutsiine pravo na informatsiiu v Ukraini (porivnialnyi analiz) [Constitutional right to information in Ukraine (comparative analysis)]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

14. Levchenko A. O. (2020) Administratyvno-pravove zabezpechennia zakhystu ditei vid shkidlyvoho vplyvu reklamy [Administrative and legal support for the protection of children from the harmful effects of advertising]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

15. Lohinova S. M. (2002) Advokatska taiemnytsia: problemy teorii i praktyky [Lawyer's secret: problems of theory and practice]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

16. Myltseva V. S. (2020) Elektronne pravosuddia: vynyknennia ta perspektyvy rozvytku [E-justice: the emergence and prospects of development]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

17. Nosyk Yu. V. (2006) Prava na komertsiinu taiemnytsiu v Ukraini (tsyvilno-pravovyi aspekt) [Rights to trade secrets in Ukraine (civil law aspect)]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

18. Romaniuk I. I. (2015) Okhorona prava na personalni dani v Ukraini (tsyvilno-pravovyi aspekt) [Protection of the right to personal data in Ukraine (civil law aspect)]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

19. Tkach O. V. (2019) Rozsliduvannia porushen nedotorkanosti pryvatnoho zhyttia [Investigation of violations of privacy]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

20. Chornous A. H. (2020) Administratyvno-pravove rehuliuvannia natsionalnoi informatsiinoi infrastruktury Ukrainy [Administrative legal regulation of the National Information Infrastructure of Ukraine]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

21. Shyshka Yu. M. (2018) Administratyvno-pravove rehuliuvannia reklamnoi diialnosti v merezhi Internet [Administrative and legal regulation of advertising on the Internet]. Kyi'vs'kyj nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka [Taras Shevchenko National University of Kyiv], Kyi'v (in Ukrainian).

22. Dudnyk R. M. (2016) Haluzeva dyferentsiatsiia ukrainskoho prava: poniattia, rivni i tendentsii rozvytku [Branches of law differentiation of the Ukrainian law: concept, levels and development trends]. Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia" [National University "Odessa Law Academy"], Odessa (in Ukrainian).

23. Zaiarnyi O.A. (2020) Onovlennia predmeta haluzi informatsiinoho prava Ukrainy v rishenniakh Verkhovnoho Sudu: okremi metodolohichni i prykladni aspekty [Updating the subject of information law of Ukraine in the decisions of the Supreme Court: some methodological and applied aspects] Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing".

24. Sannikova M. (2014) Kompleksni haluzi prava: do postanovky problemy [Complex Area of Law: Statement of the Problem]. Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy [Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine], (4), 59-63 (in Ukrainian).

25. Pasport naukovoi spetsialnostei 12.00.07 "Teoriia upravlinnia; administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo: Postanova Prezydii Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 21.05.2003 roky N 26-11/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ve1_5330-03#Text (data zvernennia: 28.07.2021) (in Ukrainian).

26. Pasport naukovoi spetsialnosti 12.00.07 "Administratyvne pravo i protses; Finansove pravo; Informatsiine pravo: Postanova Prezydii Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 08.10.2008 roky N 45-06/7. URL https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v45_6330-08/conv#o118 (data zvernennia: 28.07.2021 року).

27. Yurydychna vidpovidalnist za pravoporushennia v informatsiinii sferi ta osnovy informatsiinoi deliktolohii: monohrafiia / I. V. Aristova, O. A. Baranov, O. P. Dzoban ta in.; za zah. red. prof. K. I. Bieliakova. Kyiv: KVITs (2019). URL http://ippi.org.ua/sites/default/files/monografiya_ok_0.pdf.

28. Zaiarnyi O. A. Pravove zabezpechennia rozvytku informatsiinoi sfery Ukrainy: administratyvno-deliktnyi aspekt [Legal framework for the development of the information sphere of Ukraine: the administrative and tort]: monohrafiia / O. A. Zaiarnyi. – Kyiv: Vydavnychyi dim "Helvetyka", 2017. – 700 s. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/zayarnii_monografiya_tv_pereplet_0.pdf (in Ukrainian).

29. Semenchenko A. I., Pleskach V. L., Zaiarnyi O. A., Pleskach M. V. (2020) Orhanizatsiino-pravovi mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam kiberbezpeky ta kiberzakhystu Ukrainy: sutnist, stan ta perspektyvy rozvytku. [Organizational and legal mechanisms of cybersecurity and cyber defense in Ukraine: essentiality, conditions and development prospects]. Problemy prohramuvannia [Problems of programming], (2-3).

Received: 30/07/2021
Accepted: 21/08/2021

O. Zaiarnyi, Dr. Sc. (Law), Associate Prof., Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE DEVELOPMENT OF FUNDAMENTAL INSTITUTIONS OF INFORMATION LAW IN THE WORKS OF LEGAL SCHOLARS OF TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV DURING THE PERIOD FROM 1991 TO 2021

The article examines the scientific achievements of legal scholars of Taras Shevchenko National University of Kyiv in the field of information law as well as describes their impact on the formation of fundamental institutions of this field of law during the period from 1991 to 2021.

The purpose of the article is to analyze the theoretical and methodological grounds for the development of the main institutes of information law in the works of legal scholars of the Institute of Law / Faculty of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv. The author also aims at studying the prerequisites for the formation of Kyiv University scientific school of information law and determining further promising areas of research within the relevant field of law.

Methods. During the study a number of methods have been used, namely dialectical, system-structural, formal-logical as well as historical, comparative, sociological, etc.

Results. The article substantiates that the process of updating the institutions of information law in independent Ukraine is inextricably linked with the process of improving information legislation, the development of digital transformations in the state and society and research on various aspects of legal regulation of information relations. The paper shows that a wide range of proposals formulated by legal scholars of Taras Shevchenko National University of Kyiv regarding the improvement of information legislation of Ukraine have been enshrined in the provisions of certain laws and bylaws. The paper also proves that the legal and educational basis for the development of a modern school of information law at Kyiv University is the establishment of Information Law Specialization for Master's Degree in 2012.

The conclusions set out the main provisions of the study; formulate further areas of research of the main institutes of information law, which may be of scientific interest to legal scholars and practitioners.

Keywords: field of law; Information Law; Taras Shevchenko National University of Kyiv; scientific school; legal system; period from 1991 to 2021.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2021; 3 (118): 37-47
УДК 349.41
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-7

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2021

Т. О. Коваленко, д-р юрид. наук, проф.
ORCID ID: 0000 0002 7103 6209,
О. І. Заєць, канд. юрид. наук, доц.
ORCID: 0000-0001-7969-2465
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЗВИТОК НАУКИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: ДОБА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Метою статті є концептуальний огляд основних ідей, доктрин, учень у сфері земельного права, що були досліджені й обґрунтовані працівниками юридичного факультету (нині Інституту права) Київського національного університету імені Тараса Шевченка протягом 30 років незалежності України, а також окреслення основних досягнень земельно-правової науки та їхнього практичного впровадження за цей період. Основним методом дослідження став аналіз і систематизація наукових досліджень за інститутами земельного права як галузі права, науки та навчальної дисципліни. Як висновок зазначено, що вчені Київського національного університету імені Тараса Шевченка гідно представляють і розвивають земельне право як галузь, науку та навчальну дисципліну із самого початку проголошення незалежності України. У межах цієї статті неможливо показати повною мірою науковий доробок працівників Київського національного університету імені Тараса Шевченка та їхніх учнів за добу незалежної України. Проте охарактеризовані основні наукові досягнення підкреслюють вагомий внесок земельно-правової науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка у розбудову науки земельного права незалежної України. Завдяки активній життєвій позиції професорсько-викладацького складу на теренах Київського національного університету імені Тараса Шевченка виросла достойна наукова плеяда дослідників, викладачів, практичних працівників, державних діячів, основний науковий інтерес яких складає земельне право, його практичне втілення та вдосконалення.

Ключові слова: незалежна Україна; земельне право; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; юридичний факультет; Інститут права.

ВСТУП

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (далі – КНУ імені Тараса Шевченка) протягом усієї історії існування уславлений численними постатями вчених у різних галузях знань, зокрема і в юридичних науках. Проголошення незалежності України сприяло значній активізації наукових досліджень у правових галузях. Наука земельного права опинилася в епіцентрі

© Коваленко Т. О., Заєць О. І., 2021